

Artur Mikulec <https://orcid.org/0000-0001-8249-2296>

Uniwersytet Łódzki, Katedra Metod Statystycznych, Urząd Statystyczny w Łodzi, Łódź, Polska
artur.mikulec@uni.lodz.pl

Statystyka mikroprzedsiębiorstw¹ – organizacja rocznego badania działalności gospodarczej przedsiębiorstw i jego wyniki w latach 2009–2021

Streszczenie: Po wprowadzeniu specjalizacji urzędów statystycznych w 2009 r. – przydzieleniu specjalistycznych zadań ogólnokrajowych, wykonywanych w ramach prac prowadzonych na rzecz statystyki publicznej jako całości – Urząd Statystyczny w Łodzi stał się odpowiedzialny za realizację zadań m.in. w obszarze statystyki małych i średnich przedsiębiorstw. Przygotowywał i przeprowadzał on roczne badanie działalności gospodarczej przedsiębiorstw (SP-3) oraz panelowe badanie przedsiębiorstw (PL1, PL2) na terenie całego kraju. W kolejnych latach nastąpiły daleko idące zmiany w wyżej wymienionych badaniach.

Celem artykułu jest zapoznanie czytelników oraz użytkowników danych statystycznych z teoretycznymi i praktycznymi aspektami prowadzenia badań statystycznych w obszarze przedsiębiorstw niefinansowych. Artykuł jest skierowany do osób zainteresowanych metodologią badań statystycznych, sprawozdawczością statystyczną (podmiotów) czy też osób zajmujących się analizą danych sektora małych (w tym mikro-) i średnich przedsiębiorstw.

¹ Artykuł został opracowany na podstawie referatu wygłoszonego na konferencji Multivariate Statistical Analysis MSA 2021, która odbyła się w dniach 8–10 listopada 2021 r. w Łodzi.

Pierwsza część artykułu ma charakter metodyczny i zawiera szczegółowe informacje na temat organizacji wybranych rocznych badań statystycznych przedsiębiorstw niefinansowych, w szczególności tych dotyczących mikroprzedsiębiorstw. Omówiona została w niej problematyka (całokształt zagadnień) badania SP-3 oraz zmiany, jakie zaszły w tym badaniu na przestrzeni analizowanego okresu – m.in. proces jego integracji z badaniami PL1, PL2 i KZ. Druga część artykułu ma charakter empiryczny, zawiera wybrane wyniki działalności gospodarczej przedsiębiorstw o liczbie pracujących do 9 osób w 2020 r. (badanie przeprowadzone w roku 2021) w odniesieniu do wyników z lat wcześniejszych. W tym miejscu wskazano też na duże znaczenie danych z badania SP-3 oraz na szeroki zakres ich wykorzystywania dla zaspokojenia potrzeb informacyjnych.

Słowa kluczowe: mikroprzedsiębiorstwa, badanie SP-3, integracja badań, wyniki działalności gospodarczej

JEL: C81, D40, L11, L26

1. Wprowadzenie

Historia badań statystycznych przedsiębiorstw niefinansowych prowadzonych przez Główny Urząd Statystyczny w obecnej formie sięga 1991 roku. Z dniem 5 lutego 1991 r. zostało ogłoszone i weszło w życie – z mocą obowiązywania od 1 stycznia 1991 r. – Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 15 stycznia 1991 r. w sprawie zasad prowadzenia rachunkowości (Dz.U. z 1991 r. Nr 10, poz. 35), a z dniem 31 grudnia 1991 r. została ogłoszona i weszła w życie Ustawa z dnia 19 października 1991 r. o badaniu i ogłaszaniu sprawozdań finansowych oraz biegłych rewidentach i ich samorządzie (Dz.U. z 1991 r. Nr 111, poz. 480). Regulacje te były konsekwencją dostosowania przepisów rachunkowości do zasad gospodarki rynkowej i oznaczały wprowadzenie jednolitych dla wszystkich podmiotów zasad księgowości, a także obowiązku przeprowadzania inwentaryzacji, wyceny, ustalania wyniku finansowego oraz sporządzania sprawozdań finansowych (Główny Urząd Statystyczny, 2019). Zmiana ustroju gospodarczego oraz przepisów prawnych regulujących otoczenie, w którym funkcjonują przedsiębiorstwa, stały się głównym katalizatorem zmian w sprawozdawczości statystycznej podmiotów prowadzących działalność gospodarczą. Należy jednak zauważyć, że początek procesu dostosowywania polskiej statystyki publicznej do nowych wymogów informacyjnych w zakresie przedsiębiorstw miał miejsce już w roku 1990 – po raz pierwszy badanie działalności gospodarczej małych przedsiębiorstw przeprowadzone zostało przez Główny Urząd Statystyczny w listopadzie 1990 r. (za październik) i miało charakter eksperymentalny (Główny

Urząd Statystyczny, 1992). W kolejnych latach prowadzono prace nad nowelizacją systemu REGON oraz doskonaleniem metod badania małych jednostek, m.in. ujednolicono zasady zbierania danych o działalności gospodarczej przedsiębiorstw² (Mozołowski, 1990), zastosowano Europejską Klasyfikację Działalności (EKD) i wprowadzono losowy dobór próby (Główny Urząd Statystyczny, 1994). Obowiązujący dla danych za rok 1993 formularz, początkowo o symbolu DG-3, a od 1995 r. SP-3, zawierał pytania o podstawowe dane o podmiocie i wynikach jego działalności – datę powstania, liczbę miesięcy prowadzenia działalności, rodzaj stosowanej ewidencji księgowej, zatrudnienie, wynagrodzenia, inwestycje, środki trwałe, przychody i koszty (Główny Urząd Statystyczny, 1996).

Celem artykułu jest przedstawienie aktualnych podstawowych informacji na temat organizacji rocznego badania, realizowanego na formularzu *SP-3 Sprawozdanie o działalności gospodarczej przedsiębiorstw* oraz omówienie zmian, jakie zaszły w badaniu od 2009 r., tj. od momentu wprowadzenia specjalizacji w statystyce publicznej. W artykule wskazano także na szerokie wykorzystanie zestawu danych SP-3 (inne badania statystyczne, prace badawcze) oraz zamieszczono wybrane wyniki pochodzące z najnowszej edycji badania.

2. Zadania Urzędu Statystycznego w Łodzi w obszarze statystyki małych i średnich przedsiębiorstw

Od 1 stycznia 2009 r. w statystyce publicznej obowiązuje organizacja prac wynikająca z wprowadzenia specjalizacji urzędów statystycznych³. Urząd Statystyczny w Łodzi (US Łódź) stał się odpowiedzialny m.in. za realizację rocznego badania działalności gospodarczej przedsiębiorstw (formularz SP-3) oraz panelowego badania przedsiębiorstw (formularze PL1, PL2) na terenie całego kraju⁴. Powyższe zadania od 2010 r. są realizowane przez Ośrodek Małych i Średnich Przedsiębiorstw (OMP)⁵, a ich szczegółowy zakres rozszerzał się na przestrzeni lat i obejmuje obecnie:

- 2 Zarządzenie nr 66 Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego z dnia 10 listopada 1990 r. w sprawie ustalenia jednolitych zasad zbierania podstawowych danych statystycznych o pozarolniczej działalności gospodarczej i związanych z nimi obowiązków sprawozdawczych (Dz. Urz. GUS z 1990 r. Nr 25, poz. 125) z późniejszymi zmianami (Dz. Urz. GUS z 1991 r. Nr 2, poz. 11 oraz Nr 7, poz. 54).
- 3 Zarządzenie wewnętrzne nr 17 Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie specjalizacji urzędów statystycznych (Główny Urząd Statystyczny, 2008). Aktualna informacja na temat specjalizacji urzędów znajduje się pod adresem: <https://bip.stat.gov.pl/organizacja-statystyki-publicznej/urzed-y-statystyczne/specjalizacje-urzedow-statystycznych/> (Biuletyn Informacji Publicznej, 2022).
- 4 Obecnie Urząd Statystyczny w Łodzi działa na podstawie statutu z 2012 r., stanowiącego załącznik do Zarządzenia nr 14 Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego z dnia 24 sierpnia 2012 r. (Dz. Urz. GUS z 2012 r., poz. 42 ze zm.). Niemniej jednak pierwszy statut Urzędu Statystycznego w Łodzi (po wprowadzeniu specjalizacji) został mu nadany w 2010 r. – Zarządzenie nr 21 Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego z dnia 27 września 2010 r. (Dz. Urz. GUS z 2010 r. Nr 9, poz. 59).
- 5 Nadawanie nowych statutów poszczególnym urzędom statystycznym rozłożone było na lata 2009–2010, stąd też początkowo wyżej wymienione zadania w Urzędzie Statystycznym w Łodzi realizował Wydział Statystyki Gospodarczej. Nowy regulamin organizacyjny (stanowiący załącznik

- 1) aktualizację rejestrów i operatów do badań statystycznych;
- 2) tworzenie i ocenę poprawności kartotek do realizowanych badań;
- 3) opracowywanie wzorów formularzy i kwestionariuszy wraz z ich objaśnieniami;
- 4) współdziałanie w testowaniu formularza elektronicznego w Portalu Sprawozdawczym (PS);
- 5) współpracę na etapie losowania prób;
- 6) przygotowywanie założeń dla systemów informatycznych związanych z gromadzeniem, przetwarzaniem i analizowaniem danych oraz ich testowanie w aplikacji System Pozyskiwania, Przetwarzania i Integracji Danych Statystycznych (SPDS);
- 7) zbieranie, gromadzenie, przechowywanie, przetwarzanie i analizowanie jakości danych statystycznych;
- 8) opracowywanie, zatwierdzanie i udostępnianie wyników ogólnopolskich i regionalnych;
- 9) przygotowywanie tablic publikacyjnych, opracowywanie publikacji;
- 10) prowadzenie prac nad wykorzystaniem administracyjnych źródeł danych w badaniach statystycznych małych i średnich przedsiębiorstwach;
- 11) inicjowanie i przygotowywanie nowych rozwiązań metodycznych wspólnie z Departamentem Przedsiębiorstw GUS (departamentem autorskim).

3. *SP-3 Sprawozdanie o działalności gospodarczej przedsiębiorstw – podstawowe informacje*

Roczne badanie działalności gospodarczej przedsiębiorstw na formularzu SP-3 jest rozwijane od 1996 r., wówczas obejmowało przedsiębiorstwa małe, tj. do 5 osób pracujących⁶. Na przestrzeni lat zmieniał się zakres podmiotowy i przedmiotowy badania. Obecnie formularz SP-3 dotyczy zbiorowości mikroprzedsiębiorstw, tj. podmiotów o liczbie pracujących do 9 osób – prowadzących działalność gospodarczą w okresie sprawozdawczym, spełniających następujące kryteria⁷:

do zarządzenia wewnętrznego nr 16 Dyrektora Urzędu Statystycznego w Łodzi) został mu nadany 25 października 2010 r. (Urząd Statystyczny w Łodzi, 2010). Informacje na temat zadań i działalności Ośrodka Małych i Średnich Przedsiębiorstw znajdują się pod adresem <https://lodz.stat.gov.pl/osrodki/osrodek-malych-i-srednich-przedsiębiorstw-1009/> (Urząd Statystyczny w Łodzi, b.d.).

⁶ W publikacji *Działalność gospodarcza...* (Główny Urząd Statystyczny, 1996) odnaleźć można pierwsze wzory formularzy SP-3, SP-3h, SP-3t oraz SP-3z, stosowanych w badaniu w 1996 r. (za rok 1995).

⁷ Począwszy od badania realizowanego w 2000 r. (za rok 1999), wprowadzone zostały nowe progi dla klasyfikacji przedsiębiorstw – określone liczbą pracujących oraz rozszerzony został zakres podmiotowy badania – poprzez włączenie osób prawnych. Tym samym badanie na formularzu SP-3 objęło podmioty prowadzące działalność gospodarczą, w których liczba pracujących nie przekraczała 9 osób – niezależnie od podstawowej formy prawnej (Główny Urząd Statystyczny, 2000).

- 1) podstawowa forma prawna: osoby fizyczne, osoby prawne, jednostki nieposiadające osobowości prawnej;
- 2) szczególna forma prawna: spółki osobowe, spółki kapitałowe, oddziały przedsiębiorców zagranicznych, przedsiębiorstwa państwowe, spółdzielnie, spółki cywilne prowadzące działalność na bazie umowy zawartej na podstawie Kodeksu cywilnego, państwowe jednostki organizacyjne, jednostki badawczo-rozwojowe, instytuty badawcze oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą;
- 3) sekcje PKD 2007: A – z wyłączeniem działu 01 oraz z wyłączeniem osób fizycznych prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne, B, C, D, E, F, G, H (z wyłączeniem klasy 49.50, tj. transportu rurociągowego), I, J, K – z wyłączeniem klasy 64.11 i działu 65, tj. banków, spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych, instytucji ubezpieczeniowych, biur i domów maklerskich, towarzystw i funduszy inwestycyjnych oraz towarzystw i funduszy emerytalnych, L, M, N, P – z wyłączeniem klasy 85.42, tj. szkolnictwa wyższego, Q – z wyłączeniem samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej, R – z wyłączeniem instytucji kultury mających osobowość prawną, S – z wyłączeniem działu 94, tj. działalności organizacji członkowskich⁸;
- 4) zakres przedmiotowy: podstawowe informacje o przedsiębiorstwie; wyniki ekonomiczno-finansowe (pracujący i wynagrodzenia, środki trwałe oraz wartości niematerialne i prawne, przychody i koszty); informacje specjalistyczne z zakresu działalności handlowej, gastronomicznej, związanej z przewozem pasażerów taksówkami lub transportem samochodowym zarobkowym oraz ochroną zdrowia; informacje o nowo powstałych przedsiębiorstwach (subiektywna ocena sytuacji gospodarczej); informacje o podmiotach z kapitałem zagranicznym.

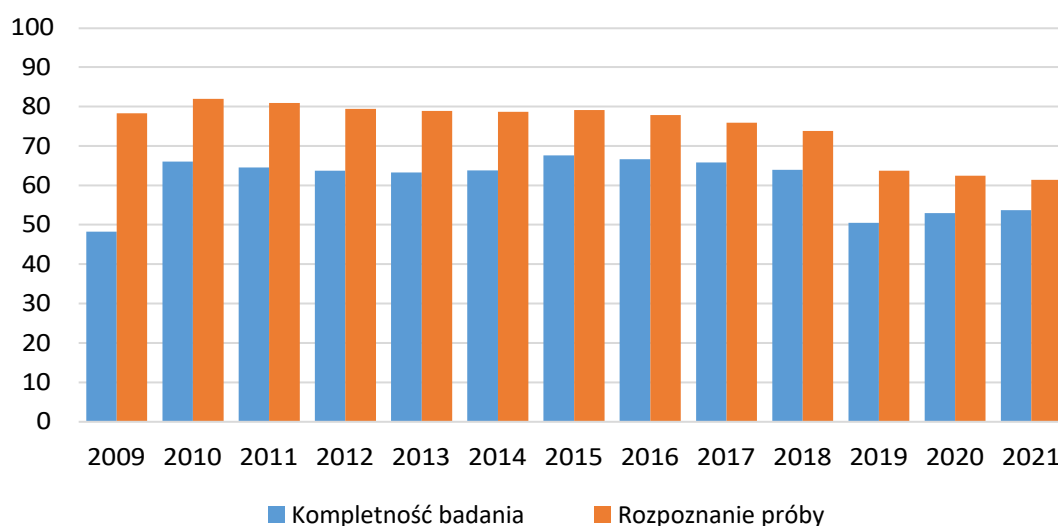
Jest to podstawowe badanie statystyczne mikroprzedsiębiorstw w Polsce, mające najszerszy zakres gromadzonych informacji, którego celem jest zbieranie danych m.in. o stanie aktywności prawno-ekonomicznej przedsiębiorstw oraz ich wynikach finansowych. Podstawową formą zbierania danych statystycznych jest formularz elektroniczny zamieszczony w Portalu Sprawozdawczym (PS) na stronie internetowej GUS (metoda *Computer Assisted Web Interview* – CAWI)⁹. W przypadku badania SP-3 możliwe jest też pozyskanie danych przez statystyka w trakcie wywiadu telefonicznego (metodą *Computer Assisted Telephone Interviewing* – CATI). Ponadto podmioty o liczbie pracujących do 5 osób mogą przekazać dane w formie papierowej, przesyłając wypełnione sprawozdanie¹⁰ na adres Urzędu Statystycznego w Łodzi.

⁸ Opracowanie własne na podstawie Główny Urząd Statystyczny (2021b).

⁹ Elektroniczna forma zbierania danych statystycznych obowiązuje od 1 stycznia 2009 r.

¹⁰ Formularz SP-3 w 2021 r. – *SP-3 Sprawozdanie o działalności gospodarczej przedsiębiorstw za rok 2020* (b.d.). Dane ze sprawozdań, które napływają pocztą, są rejestrowane przez statystyków w Systemie Informatycznym Badania (SIB).

Kontrola poprawności i jakości zbieranych danych jednostkowych odbywa się na dwóch poziomach. Wstępna kontrola jest prowadzona na etapie wypełniania (każdego) sprawozdania w Portalu Sprawozdawczym – w jej trakcie sprawdzana jest poprawność logiczno-rachunkowa wprowadzonych danych oraz spójność powiązanych elementów (danych) z różnych części formularza. W celu ograniczania błędów oraz redukcji obciążeń respondentów w formularzu elektronicznym zastosowano następujące usprawnienia: personalizację, pytania filtrujące, przenoszenie danych, autosumowanie danych, słowniki, aktywne objaśnienia i definicje, kontrolę logiczno-rachunkową oraz listę najczęściej zadawanych pytań z odpowiedziami (FAQ). Następnie w Systemie Informatycznym Badania (SIB) wykonywana jest analiza spójności zbioru danych jednostkowych: porównanie ich z danymi z poprzedniego okresu; analiza podmiotów, których dane odbiegają od założonej sytuacji prawidłowej – ponowny kontakt z jednostką sprawozdawczą (Główny Urząd Statystyczny, 2019). Badanie SP-3 podlega również corocznemu przeglądowi jakości¹¹ – zgodnie z Europejskim Kodeksem Praktyk Statystycznych.

Wykres 1. Realizacja badania SP-3 w latach 2009–2021 (za lata 2008–2020) (w proc.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie raportów dla badania SP-3 z aplikacji ARA, z wyjątkiem 2009 r. – Urząd Statystyczny w Łodzi, 2009

Na wykresie 1 przedstawiono stan realizacji badania SP-3 w latach 2009–2021 (dane za lata 2008–2020), tj. od początku wprowadzenia specjalizacji urzędów statystycznych. Kompletność badania, a więc liczba jednostek z kodem RA = 01, które

¹¹ Jednym z narzędzi służących do pomiaru, oceny i monitorowania jakości procesów statystycznych jest raport jakości – sprawozdanie zawierające opis podstawowych komponentów jakości danych, tj. przydatności, dokładności, terminowości i punktualności, dostępności i przejrzystości, porównywalności oraz spójności. Szczegółowe informacje w tym zakresie są dostępne na stronie internetowej Biuletynu Informacji Publicznej (b.d.), a raporty jakości pod adresem <https://raportyjakosci.stat.gov.pl/> (Główny Urząd Statystyczny, b.d.).

złożyły sprawozdanie, do liczby jednostek ogółem w kartotece mieściła się w przedziale od 48,2% do 67,6%, natomiast rozpoznanie próby, a więc liczba jednostek z kodem RA = (01, 11, 12, 13, 14, 15) do liczby jednostek ogółem w kartotece, wyniosło od 61,4% do 81,9%¹². Nastąpił skokowy wzrost kompletności badania – od momentu specjalizacji Urzędu Statystycznego w Łodzi w obszarze statystyki małych i średnich przedsiębiorstw, a jej przejściowy spadek odnotowano w 2019 r. – w badaniu za rok 2018, po pierwszym włączeniu do próby jednostek z obowiązkiem KZ (patrz część 4.4). Warto dodać, że w badaniu realizowanym w 2008 r. – a więc przed wprowadzeniem specjalizacji – kompletność i rozpoznanie próby w badaniu SP-3 za 2007 r. kształtowały się na poziomie odpowiednio 47,1% i 81% (Urząd Statystyczny w Łodzi, 2009).

Po analizie zbioru danych jednostkowych przez Urząd Statystyczny w Łodzi oraz zatwierdzeniu jego poprawności Ośrodek Statystyki Matematycznej (US Łódź) dokonuje uogólnień poprawnych danych jednostkowych zgodnie z przekrojami zapewniającymi odpowiednią precyzję wyników (próba reprezentacyjna, 4–5%). Wyniki badania SP-3 są prezentowane w następujących przekrojach: województwa, sekcje PKD, województwa i sekcje (wybrane dane), forma prawna, klasy wielkości przedsiębiorstw, lata prowadzenia działalności gospodarczej (Urząd Statystyczny w Łodzi, Główny Urząd Statystyczny, 2021).

4. Najważniejsze zmiany w badaniu SP-3

4.1. Zadania przejęte od innych jednostek statystyki publicznej

Wraz z postępowaniem specjalizacji Urząd Statystyczny w Łodzi przejmował poszczególne zadania od Departamentu Przedsiębiorstw GUS oraz departamentów branżowych: od 2011 r. wprowadzanie zmian na formularzu, od 2012 r. tworzenie, aktualizację i zatwierdzanie operatu, tworzenie kartoteki, losowanie próby (Ośrodek Statystyki Matematycznej, US Łódź), od 2016 r. zatwierdzanie zbioru krajowego badania (danych jednostkowych oraz danych uogólnionych), a od 2018 r. udostępnianie danych jednostkowych i uogólnionych dla departamentów i innych jednostek statystyki publicznej. W 2018 r. od Departamentu Programowania i Koordynacji Badań GUS przejęte zostało także przygotowanie harmonogramów zbierania i przetwarzania danych SP-3. Oprócz zadań merytorycznych urząd przejął również zadania od Centrum Informatyki Statystycznej GUS, polegające na: przygotowaniu aplikacji do SP-3, tj. SPDS (System Pozyskiwania, Przetwarzania i Integracji Danych

¹² Kody RA (oznaczenie uczestnictwa w badaniu lub przyczyny braku odpowiedzi): 01 – złożenie sprawozdania, 11 – podmiot nie podjął działalności, 12 – podmiot w budowie, w organizowaniu się, 13 – na koniec okresu sprawozdawczego podmiot pozostawał w zawieszeniu, 14 – na koniec okresu sprawozdawczego podmiot był w likwidacji lub w stanie upadłości oraz 15 – w badanym okresie podmiot uległ likwidacji.

Statystycznych), przygotowaniu założeń do kontroli logiczno-rachunkowej (SPDS i PS), tworzeniu i udostępnianiu bazy danych SQL dla innych jednostek statystyki publicznej (lata 2017–2018) oraz bieżącej obsłudze informatycznej SPDS w trakcie trwania badania.

4.2. Zmiany na formularzu (w latach 2011–2016)

W odpowiedzi na zapotrzebowanie użytkowników dokonywano zmian na formularzu SP-3. W 2011 r. (za rok 2010) zmodyfikowano formularz w zakresie działalności gastronomicznej – wprowadzono w nim dodatkowe pola dotyczące wartości przychodów ze sprzedaży: towarów handlowych, z pozostałej działalności. W 2014 r. (za rok 2013) zmodyfikowano formularz w zakresie pracujących i wynagrodzeń – rozbudowano go o pole dotyczące liczby zatrudnionych otrzymujących w grudniu wynagrodzenie brutto powyżej minimalnego; transportu – rozbudowano go o pola związane z przewozem pasażerów transportem samochodowym zarobkowym (rodzaj komunikacji, typ pojazdów, przebieg, liczba pasażerów). W 2016 r. (za rok 2015) zmodyfikowano formularz w zakresie środków trwałych i nakładów na środki trwałe – dodano pola dotyczące źródeł finansowania nakładów inwestycyjnych i ponoszenia nakładów na B+R; handlu – dodano pola dotyczące wartości sprzedaży pozostałych towarów handlowych i materiałów (hurt, detal).

4.3. Integracja z panelowym badaniem przedsiębiorstw PL1, PL2

W celu zmniejszenia obciążeń respondentów obowiązkami sprawozdawczymi, obniżenia kosztów wysyłki formularzy w 2016 r. (za rok 2015) połączono sprawozdanie SP-3 z panelowym badaniem przedsiębiorstw i zrezygnowano ze zbierania danych (od nowo powstałych przedsiębiorstw) na kwestionariuszach PL1 i PL2. Ponadto w 2016 r. zmieniono schemat losowania – zastosowano dodatkowy podział próby badawczej na 6 grup (przedsiębiorstwa jednoroczne, dwu-, trzy-, cztero-, pięcioletnie i starsze). W rezultacie podjętych działań nastąpiło zwiększenie zasobów informacyjnych w zakresie nowo powstałych przedsiębiorstw, tj. miał miejsce wzrost liczby jednostek objętych badaniem – z 9807 w badaniu za rok 2013 (ostatnim przed integracją z PL1, PL2) do 44 487 jednostek¹³ w badaniu za rok 2015, na zintegrowanych formularzach SP-3, SP¹⁴. Odnotowano poprawę jakości danych na poziomie jednostkowym, a w konsekwencji także na poziomie zagregowanym.

¹³ Z 44 487 jednostek objętych badaniem nowo powstałych przedsiębiorstw 31 687 miało obowiązek wypełnienia zintegrowanego formularza SP-3.

¹⁴ Badanie SP dla jednostek o liczbie pracujących 10 lub więcej (pełne, obowiązkowe) także przeszło integrację z panelowym badaniem przedsiębiorstw – jest realizowane przez Urząd Statystyczny w Warszawie.

4.4. Integracja z badaniem podmiotów z kapitałem zagranicznym KZ

Kolejne ważne zmiany dotyczyły przejścia od Urzędu Statystycznego w Warszawie w 2019 r. (za rok 2018) procesu zbierania danych dotyczących kapitału zagranicznego mikroprzedsiębiorstw. W wyniku tego nastąpił wzrost liczby jednostek w próbie SP-3 – z 111 437 w badaniu za rok 2017 (ostatnim przed integracją z KZ) do 122 910 jednostek¹⁵ w badaniu za rok 2018 na zintegrowanym formularzu SP-3. Rozbudowano dział dotyczący przychodów i kosztów działalności podmiotu – rozszerzono go o szczegółowe dane z „Rachunku zysków i strat” (ujednoczenie zakresu zbieranych danych na formularzach SP i SP-3). Nowy formularz SP-3 uwzględnił zalecenia metodyczne dotyczące jednostek z kapitałem zagranicznym oraz nowe założenia logiczno-rachunkowe do kontroli poprawności danych. Nastąpiła także kolejna zmiana schematu losowania¹⁶.

4.5. Aktualizacja operatu i wykorzystanie danych administracyjnych

Od 2009 r. (tj. od pierwszej edycji badania za rok 2008) Urząd Statystyczny w Łodzi w celu poprawy kompletności oraz jakości danych zbieranych w badaniu SP-3 wykorzystuje podstawowe źródła danych administracyjnych – bazę VAT (Ministerstwo Finansów) i dane Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Dokonuje sprawdzenia poprawności danych przekazanych na formularzach poprzez porównanie ich z informacjami znajdującymi się w bazie VAT (do badania za rok 2017 porównywane były: obroty, koszty, VAT naliczony, VAT należny, zakup środków trwałych; po integracji badań: kwota do wpłaty VAT, kwota do zwrotu VAT, zakup środków trwałych). Natomiast na podstawie danych uzyskanych w trakcie badania SP-3 dokonywana jest aktualizacja Bazy Jednostek Statystycznych (BJS) o cechy, które nie są aktualizowane automatycznie, tj. dane kontaktowe i adresowe oraz aktywność prawno-ekonomiczna jednostek (APE). Od 2010 r. (za rok 2009) wyodrębniano jednostki nietypowe w celu potwierdzenia w bazie VAT wykazywanych bardzo dużych wartości obrotów, kosztów czy podatku VAT. Od 2012 r. (za rok 2011) ograniczono w operacie SP-3 liczbę jednostek nieaktywnych poprzez wykorzystanie informacji o sparowaniu podmiotu ze źródłem danych administracyjnych¹⁷.

¹⁵ Z 122 910 jednostek w próbie SP-3 obowiązek wypełnienia dodatkowego modułu dotyczącego kapitału zagranicznego miały 25 552 jednostki.

¹⁶ Jednostki objęte badaniem KZ, które nie znalazły się w próbie badania SP-3 w wyniku losowania (zgodnego ze schematem), zostały do niej dołączone z wagą 1, natomiast dane dla jednostek, które nie znalazły się w próbie SP-3 ze względu na inny zakres podmiotowy, są zbierane poza próbą – badanie KZ jest badaniem pełnym.

¹⁷ Pole SPAR zostało utworzone w strukturze BJS dzięki wspólnej inicjatywie Urzędu Statystycznego w Łodzi i Departamentu Przedsiębiorstw GUS.

4.6. Działania związane ze zmniejszeniem obciążeń respondentów i kosztów badania

Oprócz działań związanych z integracją badań od 2009 r. (dane za rok 2008) Urząd Statystyczny w Łodzi sukcesywnie uzależnia zakres wypełnianych pól na formularzu elektronicznym od odpowiedzi udzielanych przez respondentów na pytania filtrujące. Od 2009 r. nastąpiła także stopniowa personalizacja formularzy SP-3 w Portalu Sprawozdawczym, poprzez zasilenie ich danymi z Bazy Jednostek Statystycznych – PKD, data rozpoczęcia działalności; natomiast od marca 2020 r. są wykorzystywane informacje oraz dane dotyczące podmiotu z poprzednich edycji badania (wartość zapasów na koniec roku). Od 2019 r. (za rok 2018) wprowadzono w badaniu SP-3 dwa wzory formularzy – pełny i skrócony. Pierwszy, przeznaczony jest dla podmiotów, na które został nałożony obowiązek sprawozdawczy SP-3 oraz KZ; drugi, przeznaczony jest dla jednostek sporządzających sprawozdanie SP-3 bez obowiązku KZ. Od 2020 r. (za rok 2019) w związku z pandemią COVID-19 zaprzestano wysyłki monitów papierowych. Następnie w 2021 r. (badanie za 2020 r.) zmieniono podejście do jednostek uczestniczących w badaniu SP-3 – w miejsce monitów elektronicznych wysyłano powiadomienia elektroniczne o obowiązku sprawozdawczym; z jednostkami kontaktowano się głównie drogą mailową.

5. Wykorzystanie wyników badania SP-3

Zestaw danych *SP-3 Sprawozdanie o działalności gospodarczej przedsiębiorstw* jest wykorzystywany jako źródło danych statystycznych na potrzeby kilku badań (tematów), dających łącznie obraz sektora przedsiębiorstw niefinansowych¹⁸:

- 1) rocznego badania działalności gospodarczej przedsiębiorstw;
- 2) badania nowo powstałych przedsiębiorstw (od Programu Badań Statystycznych Statystyki Publicznej 2015, po integracji z PL1, PL2);
- 3) badania podmiotów z kapitałem zagranicznym (od Programu Badań Statystycznych Statystyki Publicznej 2018, po integracji z KZ);
- 4) statystyki strukturalnej przedsiębiorstw niefinansowych i jednostek zależnych (od Programu Badań Statystycznych Statystyki Publicznej 2019).

Sprawozdanie SP-3 jest także źródłem danych dla innych badań statystycznych, dotyczących¹⁹:

¹⁸ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 11 października 2019 r. w sprawie programu badań statystycznych statystyki publicznej na rok 2020 (Dz.U. z 2019 r., poz. 2366 ze zm.) lub Główny Urząd Statystyczny (2020).

¹⁹ Główny Urząd Statystyczny (2020).

- 1) pracujących w gospodarce narodowej; wynagrodzeń w gospodarce narodowej;
- 2) produkcji sprzedanej przemysłu i produkcji budowlano-montażowej; kosztów w układzie kalkulacyjnym;
- 3) obrotu, sprzedaży detalicznej i hurtowej oraz infrastruktury handlowej; obrotu i działalności gastronomicznej;
- 4) międzynarodowego handlu usługami (od Programu Badań Statystycznych Statystyki Publicznej 2018, po integracji z KZ);
- 5) statystyki finansów sektora instytucji rządowych i samorządowych;
- 6) środków trwałych w gospodarce narodowej; nakładów na środki trwałe;
- 7) Systemu Jednostek Statystycznych – operatów.

Natomiast wyniki rocznego badania działalności gospodarczej przedsiębiorstw i badania podmiotów z kapitałem zagranicznym (zestaw danych SP i SP-3, po integracji z KZ) są ponadto wykorzystywane w badaniach dotyczących²⁰:

- 1) przemysłów kultury i kreatywnych;
- 2) infrastruktury ochrony zdrowia i jej funkcjonowania;
- 3) syntetycznych mierników produkcji rolniczej; rachunków ekonomicznych rolnictwa;
- 4) produkcji sprzedanej przemysłu;
- 5) transportu drogowego towarowego i pasażerskiego; wartości usług transportu, poczty i telekomunikacji;
- 6) zatrudnienia i wyników finansowych w gospodarce morskiej;
- 7) ekonomicznych aspektów leśnictwa;
- 8) grup przedsiębiorstw (od Programu Badań Statystycznych Statystyki Publicznej 2018, po integracji z KZ);
- 9) rachunków narodowych niefinansowych według sektorów i podsektorów instytucjonalnych; rachunków kwartalnych;
- 10) dochodów do dyspozycji sektora gospodarstw domowych; spożycia indywidualnego w gospodarstwach domowych;
- 11) rachunku podaży i wykorzystania wyrobów i usług (przepływów produktowych),
- 12) badania rozmiarów gospodarki nieobserwowanej.

Dane pochodzące ze sprawozdania SP-3 były również w ostatnich latach wykorzystywane w pracach badawczych:

- 1) Departamentu Handlu i Usług GUS – w związku z realizacją grantu „Rozporządzenie UE 2019/2152 w sprawie europejskiej statystyki gospodarczej (EBS Regulation). Wdrożenie: Metodologia i nowe wymagania dotyczące danych (wcześniej rozporządzenie FRIBS). Obszar 10: Wsparcie stałego opracowywania danych o międzynarodowym handlu usługami według cech przedsiębiorstwa (STEC)”;

²⁰ Ibidem.

- 2) Departamentu Rachunków Narodowych GUS – „Zjawiska globalizacji w polskiej gospodarce”, w ramach cyklu weryfikacji źródeł danych i metod szacowania dochodu narodowego brutto (DNB);
- 3) Departamentu Studiów Makroekonomicznych i Finansów GUS, Urzędu Statystycznego w Łodzi oraz Urzędu Statystycznego w Szczecinie – na zlecenie Banku Światowego;
- 4) Urzędu Statystycznego w Krakowie – „Transakcja rachunku produkcji i rachunku tworzenia dochodów dla dostawców dóbr i usług opieki zdrowotnej w ramach satelitarne rachunku zdrowia”;
- 5) Urzędu Statystycznego w Krakowie – „Informacje w zakresie przemysłów kultury i kreatywnych”;
- 6) Urzędu Statystycznego w Szczecinie – „Spółdzielczość sprzyjająca włączeniu społecznemu i zawodowemu – warunki rozwoju i efekty działalności”, w ramach Programu Operacyjnego – Pomoc Techniczna;
- 7) Urzędu Statystycznego we Wrocławiu – „Wybrane determinanty sukcesu małych i średnich przedsiębiorstw”.

Podsumowując, wyniki badań statystycznych przedsiębiorstw niefinansowych (w tym dane rocznego badania działalności gospodarczej przedsiębiorstw) są regularnie wykorzystywane do zaspokojenia potrzeb informacyjnych (Główny Urząd Statystyczny, 2019):

- 1) Unii Europejskiej (w tym statystyki strukturalnej przedsiębiorstw – SBS i statystyki dotyczącej struktury działalności podmiotów zależnych – FATS);
- 2) Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju, Międzynarodowego Funduszu Walutowego oraz Banku Światowego;
- 3) organów rządowych, samorządowych i innych instytucji;
- 4) uczelni i ośrodków naukowych;
lub na potrzeby:
 - 1) opracowania przez GUS informacji społeczno-gospodarczych, w tym monitoringu sektora małych i średnich przedsiębiorstw;
 - 2) rocznych i kwartalnych rachunków narodowych oraz regionalnych rachunków narodowych;
 - 3) badań prowadzonych przez GUS;
 - 4) aktualizacji danych o przedsiębiorstwach i grupach przedsiębiorstw zawartych w rejestrze statystycznym (BJS).

Są one także dostępne dla wszystkich innych użytkowników (indywidualnych odbiorców) danych statystyki publicznej – zgodnie z zasadą równoprawnego, równorzędnego i równoczesnego dostępu do wynikowych informacji statystycznych.

6. Publikacja i promocja wyników badania SP-3

Informacje na temat działalności gospodarczej przedsiębiorstw do 9 osób pracujących są zamieszczane w publikacji wydawanej przez Główny Urząd Statystyczny od 2000 r. (z danymi za rok 1999), a od 2015 r. w publikacji wydawanej wspólnie z Urzędem Statystycznym w Łodzi. Od 2019 r. publikacja *Działalność przedsiębiorstw o liczbie pracujących do 9 osób* ukazuje się w serii „Analizy Statystyczne” (dane za rok 2017), a od grudnia 2020 r. jest wydawana w okresie do końca roku kalendarzowego, z danymi za rok poprzedni. Ostatnia edycja publikacji wydana w 2021 r. zawiera wyniki badania za rok 2020 (Główny Urząd Statystyczny, 2000; Urząd Statystyczny w Łodzi, Główny Urząd Statystyczny, 2015; 2019; 2020; 2021)²¹. Poniżej zamieszczone zostały wybrane podstawowe informacje o działalności gospodarczej przedsiębiorstw.

Tabela 1. Podstawowe dane o działalności gospodarczej mikroprzedsiębiorstw w latach 2009–2020

Rok	Liczba mikroprzedsiębiorstw	Dynamika (r/r)	Pracujący (stan w dniu 31 XII) ^a	Dynamika (r/r)	Przeciętne zatrudnienie	Dynamika (r/r)
2009	1 666 116	x	3 526 793	x	1 346 775	x
2010	1 716 255	103,0	3 479 325	98,7	1 283 101	95,3
2011	1 772 575	103,3	3 578 122	102,8	1 286 633	100,3
2012	1 782 968	100,6	3 543 639	99,0	1 232 627	95,8
2013	1 754 389	98,4	3 441 668	97,1	1 169 010	94,8
2014	1 826 302	104,1	3 569 678	103,7	1 217 724	104,2
2015	1 905 020	104,3	3 764 185	105,4	1 314 206	107,9
2016	2 004 047	105,2	3 957 151	105,1	1 363 725	103,8
2017	2 073 621	103,5	4 089 771	103,4	1 417 233	103,9
2018	2 146 019	103,5	4 173 208	102,0	1 433 543	101,2
2019	2 213 941	103,2	4 229 197	101,3	1 481 790	103,4
2020	2 261 515	102,1	4 286 742	101,4	1 514 926	102,2

^a Do pracujących zalicza się osoby zatrudnione na podstawie stosunku pracy, tj. umowy o pracę, powołania, mianowania lub wyboru (łącznie z sezonowymi i zatrudnionymi dorywczo); pracodawców i pracujących na własny rachunek; agentów; osoby wykonujące pracę nakładczą; członków spółdzielni produkcji rolniczej.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Urząd Statystyczny w Łodzi, Główny Urząd Statystyczny, 2015; 2017; 2021

²¹ Linki do poszczególnych publikacji zamieszczone zostały w bibliografii – dodatkowo każda publikacja zawiera plik z danymi w formacie Excel. Dane o działalności gospodarczej przedsiębiorstw (w tym mikro) można również odnaleźć w zasobach Banku Danych Lokalnych (BDL) (b.d.): <https://bdl.stat.gov.pl>. Kolejna publikacja (z danymi za rok 2021) będzie dostępna w grudniu 2022 r.

W 2020 r. liczba mikroprzedsiębiorstw aktywnych ogółem – prowadzących działalność gospodarczą – wyniosła ponad 2261 tys. (wzrost o 2,1% r/r), liczba pracujących wyniosła ponad 4286 tys. (wzrost o 1,4% r/r), a przeciętne zatrudnienie w mikroprzedsiębiorstwach wyniosło prawie 1515 tys. (wzrost o 2,2% r/r). W latach 2019–2020 dynamika prezentowanych kategorii była niższa niż w latach wcześniejszych (zob. tab. 1) – sytuacja ta może mieć związek z wybuchem i rozwojem pandemii COVID-19 w Polsce.

Tabela 2. Sprzedaż i produkcja mikroprzedsiębiorstw w latach 2009–2020

Rok	Sprzedaż detaliczna (w mln zł)	Dynamika (r/r)	Sprzedaż hurtowa (w mln zł)	Dynamika (r/r)	Produkcja budowlano-montażowa (w mln zł)	Dynamika (r/r)	Przychody z działalności gastronomicznej (w mln zł)	Dynamika (r/r)
2009	188 775,0	x	183 658,3	x	70 745,6	x	9 467,3	x
2010	178 388,8	94,5	203 876,5	111,0	74 983,1	106,0	8 640,9	91,3
2011	186 405,0	104,5	216 083,7	106,0	78 966,0	105,3	9 084,8	105,1
2012	188 357,1	101,0	229 628,7	106,3	74 279,4	94,1	10 125,2	111,5
2013	184 058,2	97,7	232 477,6	101,2	73 205,1	98,6	10 532,0	104,0
2014	185 762,2	100,9	234 620,6	100,9	77 370,1	105,7	11 144,8	105,8
2015	194 643,4	104,8	247 473,1	105,5	82 665,1	106,8	12 173,7	109,2
2016	203 750,2	104,7	265 395,0	107,2	89 747,9	108,6	13 437,5	110,4
2017	213 458,8	104,8	303 628,4	114,4	100 178,4	111,6	14 822,1	110,3
2018	219 145,7	102,7	327 987,0	108,0	112 711,5	112,5	17 111,3	115,4
2019	227 218,6	103,7	340 372,3	103,8	118 756,1	105,4	20 850,5	121,9
2020	228 304,4	100,5	348 231,2	102,3	113 778,0	95,8	17 811,4	85,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie Urząd Statystyczny w Łodzi, Główny Urząd Statystyczny, 2015; 2017; 2021

Wpływ pandemii²² jest bardziej widoczny na tle wielkości sprzedaży i produkcji jednostek o liczbie pracujących do 9 osób (zob. tab. 2). Wartość sprzedaży detalicznej w 2020 r. wyniosła 228,3 mld zł i w stosunku do roku poprzedniego wzrosła jedynie o 0,5%, a wartość sprzedaży hurtowej wyniosła 348,2 mld zł i w odniesieniu do roku poprzedniego zwiększyła się o 2,3% – w latach wcześniejszych ich dynamika r/r była z reguły wyższa. Odnotowano jednak znaczny spadek produkcji budowlano-montażowej,

²² Wraz z nastaniem COVID-19 statystyka publiczna wprowadziła dodatkowe pytania dotyczące pandemii do krótkookresowych badań statystycznych w obszarach: gospodarka społeczna; koniunktura gospodarcza (badanie koniunktury gospodarczej); kultura; przemysł; rynek pracy; społeczeństwo informacyjne; sytuacja podmiotów gospodarczych (DG-1); turystyka; warunki życia – koniunktura konsumencka. Ich wyniki mogą posłużyć do analizy wpływu pandemii nie tylko w obszarze przedsiębiorstw niefinansowych.

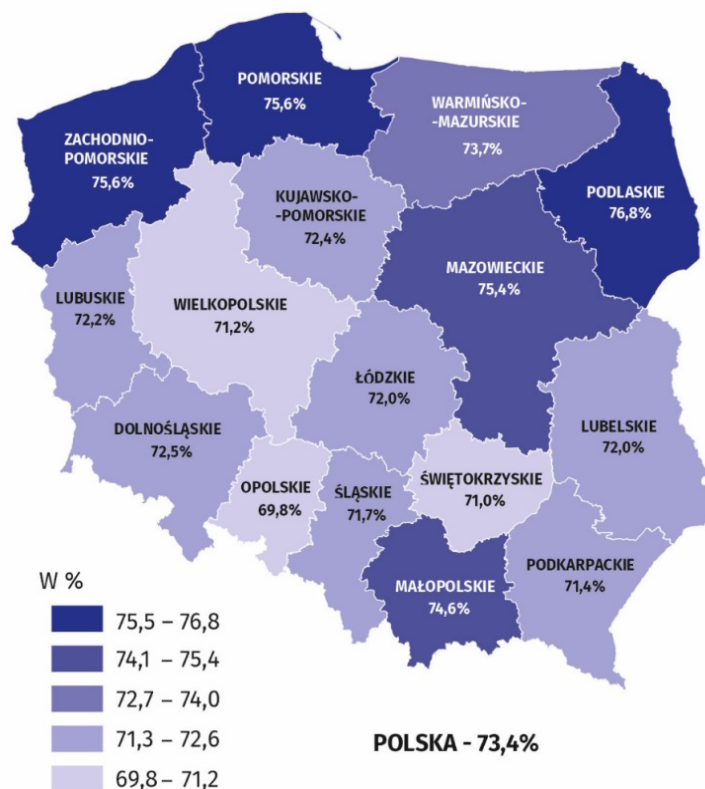
która wyniosła 113,8 mld zł (-4,2% r/r), a przede wszystkim przychodów z działalności gastronomicznej, które wyniosły 17,8 mld zł (-14,6% r/r). W 2020 r. dynamika (r/r) poszczególnych kategorii była niższa niż w latach wcześniejszych, a produkcja budowlano-montażowa i przychody z działalności gastronomicznej (po latach systematycznego wzrostu) zmniejszyły się do poziomu z roku 2018.

Jeśli bardziej szczegółowo spojrzeć na stan i strukturę mikroprzedsiębiorstw według liczby osób pracujących (zob. tab. 3), to okazuje się, że największy udział w Polsce mają jednostki o liczbie pracujących do 1 osoby (73,4%) – a więc z reguły nieposiadające osób zatrudnionych. W przekroju województw ich odsetek wahał się od 69,8% w województwie opolskim do 76,8% w województwie podlaskim (zob. rys. 1).

Tabela 3. Liczba mikroprzedsiębiorstw według liczby pracujących w głównym miejscu pracy i województw w 2020 r.

Wyszczególnienie	Ogółem	Do 1 osoby pracującej	2 osoby pracujące	3 osoby pracujące	4 osoby pracujące	5 osób pracujących	6 i więcej osób pracujących
Ogółem	2 261 515	1 659 062	224 498	122 484	79 856	54 551	121 064
Dolnośląskie	171 733	124 512	16 942	11 308	6 008	4 353	8 611
Kujawsko-pomorskie	113 254	82 014	12 862	5 528	4 107	2 833	5 911
Lubelskie	98 855	71 169	9 106	5 430	4 507	2 704	5 939
Lubuskie	52 237	37 704	5 124	2 970	2 212	1 099	3 127
Łódzkie	131 259	94 479	14 412	6 691	5 323	2 639	7 715
Małopolskie	229 764	171 423	21 022	11 645	8 646	5 001	12 028
Mazowieckie	417 798	314 948	38 059	21 367	15 539	9 697	18 187
Opolskie	45 959	32 060	4 461	2 722	1 945	1 467	3 305
Podkarpackie	88 382	63 061	8 920	5 684	4 137	2 361	4 219
Podlaskie	63 516	48 769	5 372	2 952	1 876	1 577	2 968
Pomorskie	148 715	112 478	13 695	7 956	3 615	3 386	7 585
Śląskie	237 984	170 611	22 883	14 712	7 882	6 366	15 530
Świętokrzyskie	55 866	39 680	6 912	3 150	2 045	1 160	2 919
Warmińsko-mazurskie	67 320	49 646	6 658	3 634	1 680	1 740	3 962
Wielkopolskie	220 381	156 974	26 121	11 418	6 786	5 644	13 437
Zachodniopomorskie	118 493	89 535	11 950	5 318	3 548	2 521	5 621

Źródło: Urząd Statystyczny w Łodzi, Główny Urząd Statystyczny, 2021, plik z danymi w formacie Excel, tablica 11

Rysunek 1. Udział mikroprzedsiębiorstw do 1 osoby pracującej w 2020 r.

Źródło: opracowanie własne

Okazuje się jednak, że z podobną sytuacją mamy do czynienia także w innych krajach Unii Europejskiej. Porównywalne dane statystyczne z zakresu statystyki strukturalnej przedsiębiorstw za lata 2010–2019 wskazują, że wraz z Polską (2010 r. – 69,7%, 2019 r. – 68,2%) do grupy krajów z wysokim udziałem przedsiębiorstw aktywnych, lecz bez osób zatrudnionych należą²³ Belgia, Francja, Holandia, Litwa, Malta, Portugalia, Republika Czeska, Słowacja, Szwecja oraz Włochy. Dla tych krajów odsetek przedsiębiorstw z „zerową liczbą zatrudnionych” (wśród jednostek mających 0–9 osób zatrudnionych) kształtował się w przedziale od 53,4% (Litwa) do 80,5% (Holandia) w 2010 r. oraz od 65,5% (Szwecja) do 85% (Holandia) w 2019 r.

Wyniki badania SP-3 stanowią także źródło danych do publikacji zawierającej informacje o sektorze przedsiębiorstw niefinansowych, wydawanej corocznie od 2005 r. (Główny Urząd Statystyczny, 2005)²⁴.

Urząd Statystyczny w Łodzi angażował się również w promocję wyników badania SP-3:

²³ Obliczenia własne na podstawie danych Eurostatu (2022) – statystyka strukturalna przedsiębiorstw.

²⁴ Najnowsza edycja publikacji – Główny Urząd Statystyczny (2021a) – prezentuje dane za rok 2020.

- 1) w latach 2011–2019 opracowywana była ulotka popularyzująca wyniki badania SP–3 – przesyłana do podmiotów wraz z powiadomieniem o obowiązku sprawozdawczym (w formie elektronicznej umieszczana jest na stronie internetowej US Łódź i GUS);
- 2) od 2012 r. nawiązano współpracę z Polską Agencją Rozwoju Przedsiębiorczości (PARP) w celu informowania przedsiębiorców o realizowanym przez GUS badaniu statystycznym dotyczącym działalności gospodarczej przedsiębiorstw (SP–3) oraz o możliwych sposobach wzięcia w nim udziału;
- 3) od 2017 r. podczas konferencji Uniwersytetu Łódzkiego oraz zajęć dydaktycznych prowadzonych na Wydziale Ekonomiczno-Socjologicznym UŁ przekazywane są informacje o formularzu, zakresie zbieranych danych i wynikach badania SP–3;
- 4) od 2019 r. na stronie US Łódź – www.stat.gov.pl/lodz – (corocznie) zamieszczane jest przypomnienie o zbliżającym się terminie badania (Urząd Statystyczny w Łodzi, b.d.).

7. Podsumowanie i wnioski

W latach 2009–2021 następował ciągły rozwój badania przedsiębiorstw do 9 osób pracujących oraz dostosowywanie go do przeobrażeń zachodzących w otoczeniu prawno-ekonomicznym jednostek, zmieniających się warunków krajowych i wymogów międzynarodowych oraz potrzeb zgłaszanych przez użytkowników (m.in. zmniejszanie obciążeń jednostek sprawozdawczych):

- 1) wprowadzenie specjalizacji urzędów oraz formularza elektronicznego, w tym dwustopniowej kontroli poprawności danych wpłynęło na poprawę ich jakości na poziomie jednostkowym oraz na zwiększenie kompletności realizacji badania i stopnia rozpoznania próby (por. część 3);
- 2) w okresie ostatnich dwóch lat realizacji badania – pomimo trudnej sytuacji związanej z pandemią COVID–19 – udało się uzyskać kompletność badania na poziomie 52,9% (w badaniu za 2019 r.) oraz 53,7% (w badaniu za 2020 r.), tj. na poziomie wyższym niż w roku przed pandemią (50,5% za rok 2018).

W ostatnich latach mieliśmy do czynienia z integracją procesów statystycznych na etapie zbierania i analizy danych oraz z szerszym wykorzystaniem źródeł danych administracyjnych, a także wspólnych narzędzi informatycznych – działania te wskazują kierunki przyszłych prac w zakresie badań mikroprzedsiębiorstw. Integracja badań i formularzy (jak również systemów informatycznych i baz danych) przyczyniła się, zdaniem autora, do ogólnej poprawy efektywności realizacji tych badań:

- 1) zmniejszeniu uległa liczba pytań zamieszczonych na zintegrowanych formularzach (redundancja danych);
- 2) zwiększeniu uległa spójność (danych jednostkowych) wyników – gromadzonych wcześniej na odrębnych formularzach;

3) zmiany (integracja badań) spowodowały co prawda konieczność modyfikacji sposobu losowania próby do badania SP-3 oraz czasowe zwiększenie obowiązków sprawozdawczych dla niektórych grup przedsiębiorstw (np. dla nowo powstałych przedsiębiorstw) – ostatecznie nastąpiło zwiększenie zasobów informacyjnych w zakresie mikroprzedsiębiorstw, co umożliwia prowadzenie jeszcze pełniejszych analiz dotyczących tego sektora.

Odnotowano również zwiększone zainteresowanie danymi z badania SP-3 na potrzeby prac badawczych – zarówno w jednostkach statystyki publicznej, jak i wśród odbiorców zewnętrznych. W związku z tym od 2020 r. przyspieszono termin publikacji wyników badania, obecnie ukazują się one w terminie ($t + 1$), tj. do końca roku, w którym przeprowadzane jest badanie, z danymi za rok poprzedni (t).

Trwają prace nad bezpośrednim wykorzystaniem danych administracyjnych w badaniu SP-3. W przyszłości przyczyni się to do ograniczenia lub rezygnacji ze zbierania określonych danych na formularzu, niemniej jednak występują pewne ograniczenia w tym zakresie: rejestry urzędowe i systemy informacyjne administracji publicznej nie zapewniają wszystkich danych niezbędnych statystyce publicznej do oceny skali działalności prowadzonej przez mikroprzedsiębiorstwa i jej wyników, a termin dostępności danych administracyjnych (które przed bezpośrednim wykorzystaniem wymagają przekształcenia w zbiory gotowe do wykorzystania na potrzeby statystyki publicznej) powinien być zgodny z harmonogramem badania mikroprzedsiębiorstw.

Bibliografia

Bank Danych Lokalnych (BDL) (b.d.), <https://bdl.stat.gov.pl> [dostęp: 15.10.2022].

Biuletyn Informacji Publicznej (2022), *Specjalizacja urzędów statystycznych*, <https://bip.stat.gov.pl/organizacja-statystyki-publicznej/urzed-y-statystyczne/specjalizacje-urzedow-statystycznych/> [dostęp: 15.07.2022].

Biuletyn Informacji Publicznej (b.d.), *Jakość w statystyce*, <https://bip.stat.gov.pl/dzialalnosc-statystyki-publicznej/jakosc-w-statystyce/> [dostęp: 15.10.2022].

Eurostat (2022), *Business demography by size class (from 2004 onwards, NACE Rev. 2)*, https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/BD_9BD_SZ_CL_R2/default/table?lang=en [dostęp: 15.10.2022].

Główny Urząd Statystyczny (1992), *Podstawowe dane statystyczne o działalności gospodarczej jednostek małych zatrudniających do 5 pracowników*, Departament Produkcji i Postępu Naukowo-Technicznego, Warszawa.

Główny Urząd Statystyczny (1994), *Podstawowe dane statystyczne o działalności gospodarczej jednostek małych o liczbie pracujących do 5 osób*, Departament Przedsiębiorstw, Warszawa.

Główny Urząd Statystyczny (1996), *Działalność gospodarcza małych przedsiębiorstw w latach 1993–1995*, Departament Przedsiębiorstw, Warszawa.

Główny Urząd Statystyczny (2000), *Działalność gospodarcza przedsiębiorstw o liczbie pracujących do 9 osób w 1999 r.*, Departament Przedsiębiorstw, Warszawa.

- Główny Urząd Statystyczny (2005), *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2003 r.*, Departament Przedsiębiorstw, Warszawa.
- Główny Urząd Statystyczny (2008), Zarządzenie wewnętrzne nr 17 Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie specjalizacji urzędów statystycznych.
- Główny Urząd Statystyczny (2019), *Zeszyt metodologiczny. Badania przedsiębiorstw niefinansowych*, Departament Przedsiębiorstw, Warszawa, <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/podmioty-gospodarcze-wyniki-finansowe/przedsiębiorstwa-niefinansowe/zeszyt-metodologiczny-badania-przedsiębiorstw-niefinansowych-2019,28,2.html> [dostęp: 15.10.2022].
- Główny Urząd Statystyczny (2020), *PBSSP na 2020 – wersja interaktywna*, <http://form.stat.gov.pl/formaty/pbssp.php?rok-pbssp=2020> [dostęp: 15.07.2022].
- Główny Urząd Statystyczny (2021a), *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2020 r.*, Departament Przedsiębiorstw, Warszawa, <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/podmioty-gospodarcze-wyniki-finansowe/przedsiębiorstwa-niefinansowe/dzialalnosc-przedsiębiorstw-niefinansowych-w-2020-roku,2,17.html> [dostęp: 15.10.2022].
- Główny Urząd Statystyczny (2021b), *Wytyczne metodyczne SP-3 za 2020 r. (dotyczące badania działalności gospodarczej przedsiębiorstw o liczbie pracujących do 9 osób, realizowanego na formularzu SP-3)*, Departament Przedsiębiorstw, Warszawa.
- Główny Urząd Statystyczny (b.d.), *Raporty jakości na potrzeby krajowe*, <https://raportyjakosci.stat.gov.pl/> [dostęp: 15.10.2022].
- Mozołowski R. (1990), *Kronika ważniejszych wydarzeń w GUS*, „Wiadomości Statystyczne”, nr 12, s. 42–43.
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 15 stycznia 1991 r. w sprawie zasad prowadzenia rachunkowości (Dz.U. z 1991 r. Nr 10, poz. 35).
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 11 października 2019 r. w sprawie programu badań statystycznych statystyki publicznej na rok 2020 (Dz.U. z 2019 r., poz. 2366 ze zm.).
- SP-3 Sprawozdanie o działalności gospodarczej przedsiębiorstw za rok 2020* (b.d.), <http://form.stat.gov.pl/formularze/2021/passive/SP-3.pdf> [dostęp: 15.10.2022].
- Statut Urzędu Statystycznego w Łodzi stanowiący załącznik do zarządzenia Nr 21 Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego z dnia 27 września 2010 r. w sprawie nadania statutu Urzędowi Statystycznemu w Łodzi (Dz. Urz. GUS z 2010 r. Nr 9, poz. 59).
- Statut Urzędu Statystycznego w Łodzi stanowiący załącznik do zarządzenia Nr 14 Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie nadania statutu Urzędowi Statystycznemu w Łodzi (Dz. Urz. GUS z 2012 r., poz. 42 ze zm.).
- Urząd Statystyczny w Łodzi (2009), *Raport z przebiegu realizacji badania SP-3 za 2008 r.*, Łódź.
- Urząd Statystyczny w Łodzi (2010), Zarządzenie wewnętrzne nr 16 Dyrektora Urzędu Statystycznego w Łodzi z dnia 25 października 2010 r. w sprawie nadania Regulaminu Organizacyjnego Urzędowi Statystycznemu w Łodzi.
- Urząd Statystyczny w Łodzi (b.d.), <https://lodz.stat.gov.pl/> [dostęp: 15.07.2022].
- Urząd Statystyczny w Łodzi (b.d.), *Zadania i działalność Ośrodka Małych i Średnich Przedsiębiorstw*, <https://lodz.stat.gov.pl/osrodki/osrodek-malych-i-srednich-przedsiębiorstw-1009/> [dostęp: 15.07.2022].
- Urząd Statystyczny w Łodzi, Główny Urząd Statystyczny (2015), *Działalność przedsiębiorstw o liczbie pracujących do 9 osób w 2013 r.*, Warszawa, <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/podmioty-gospodarcze-wyniki-finansowe/przedsiębiorstwa-niefinansowe/dzialalnosc-przedsiębiorstw-o-liczbie-pracujacych-do-9-osob-w-2013-r-,21,1.html> [dostęp: 15.07.2022].

Urząd Statystyczny w Łodzi, Główny Urząd Statystyczny (2017), *Działalność przedsiębiorstw o liczbie pracujących do 9 osób w 2015 r.*, Warszawa, <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/podmioty-gospodarcze-wyniki-finansowe/przedsiębiorstwa-niefinansowe/dzialalnosc-przedsiębiorstw-o-liczbie-pracujacych-do-9-osob-w-2015-r,21,3.html> [dostęp: 15.07.2022].

Urząd Statystyczny w Łodzi, Główny Urząd Statystyczny (2019), *Działalność przedsiębiorstw o liczbie pracujących do 9 osób w 2017 r.*, Warszawa, <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/podmioty-gospodarcze-wyniki-finansowe/przedsiębiorstwa-niefinansowe/dzialalnosc-przedsiębiorstw-o-liczbie-pracujacych-do-9-osob-w-2017-roku,21,6.html> [dostęp: 15.07.2022].

Urząd Statystyczny w Łodzi, Główny Urząd Statystyczny (2020), *Działalność przedsiębiorstw o liczbie pracujących do 9 osób w 2019 r.*, Warszawa, <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/podmioty-gospodarcze-wyniki-finansowe/przedsiębiorstwa-niefinansowe/dzialalnosc-przedsiębiorstw-o-liczbie-pracujacych-do-9-osob-w-2019-roku,21,8.html> [dostęp: 15.07.2022].

Urząd Statystyczny w Łodzi, Główny Urząd Statystyczny (2021), *Działalność przedsiębiorstw o liczbie pracujących do 9 osób w 2020 r.*, Warszawa, <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/podmioty-gospodarcze-wyniki-finansowe/przedsiębiorstwa-niefinansowe/dzialalnosc-przedsiębiorstw-o-liczbie-pracujacych-do-9-osob-w-2020-roku,21,9.html> [dostęp: 15.07.2022].

Ustawa z dnia 19 października 1991 r. o badaniu i ogłaszaniu sprawozdań finansowych oraz biegłych rewidentach i ich samorządzie (Dz.U. z 1991 r. Nr 111, poz. 480).

Zarządzenie nr 66 Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego z dnia 10 listopada 1990 r. w sprawie ustalenia jednolitych zasad zbierania podstawowych danych statystycznych o pozarolniczej działalności gospodarczej i związanych z nimi obowiązków sprawozdawczych (Dz. Urz. GUS z 1990 r. Nr 25, poz. 125).

Zarządzenie nr 1 Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego z dnia 31 stycznia 1991 r. zmieniające zarządzenie w sprawie ustalenia jednolitych zasad zbierania podstawowych danych statystycznych o pozarolniczej działalności gospodarczej i związanych z nimi obowiązków sprawozdawczych (Dz. Urz. GUS z 1991 r. Nr 2, poz. 11).

Zarządzenie nr 13 Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego z dnia 10 czerwca 1991 r. w sprawie zmian w zakresie obowiązków sprawozdawczych (Dz. Urz. GUS z 1991 r. Nr 7, poz. 54).

Microenterprises Statistics – Organization of the Annual Survey of Economic Activity of Enterprises and Its Results in the Years 2009–2021

Abstract:

After introducing the specialization of Statistical Offices in 2009 – assigning specialized nationwide tasks, performed as part of the activity aimed at official statistics as a whole – the Statistical Office in Łódź (SO in Łódź) became responsible for the implementation of tasks, among others, in the field of small and medium-sized enterprises statistics. The SO in Łódź prepared and conducted an annual survey of economic activity of enterprises (SP–3) and a panel survey

of enterprises (PL1, PL2) throughout the country. In the following years some serious changes occurred in the above mentioned research.

The aim of the paper is to familiarize readers and users of statistical data with both theoretical and practical aspects of conducting statistical research in the area of non-finance enterprises. The paper is addressed to individuals interested in the methodology of statistical research, statistical reporting (of entities), or to those who deal with data analysis in the sector of small (including micro) and medium-sized enterprises.

The first part of the paper, which is of methodical character, includes detailed information on the organization of selected annual statistical research on non-finance enterprises, in particular information related to microenterprises. The whole range of problems of the SP-3 survey was discussed together with the changes which occurred in this research throughout the whole analysed period – among others, the process of surveys integration (PL1, PL2 and KZ surveys). The second part of the paper is of empirical character and it contains selected results of economic activity of enterprises with up to 9 persons employed in 2020 (research conducted in 2021) in relation to the results obtained by microenterprises in previous years. The final part of the paper stresses the importance of data obtained from SP-3 survey and its ability to satisfy a wide range of information needs.

Keywords: microenterprises, SP-3 survey, surveys integration, results of economic activity

JEL: C81, D40, L11, L26

	<p>© by the author, licensee University of Lodz – Lodz University Press, Lodz, Poland. This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution license CC-BY (https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)</p> <p>Received: 2022-07-26; revised: 2022-10-25. Accepted: 2022-12-30</p>
	<p>This journal adheres to the COPE's Core Practices https://publicationethics.org/core-practices</p>